

ANTROPOLOGIE FIZICĂ

Termenul *antropologie* (în particular paleo-antropologie) desemnează o știință de sinteză care studiază mecanismele evoluției biologice, moștenirea genetică, adaptabilitatea umană, variabilitatea, înregistrările fosile ale evoluției omului (gr. *anthropos* = om, *logos* = știință) și speciile ordinului *Primate* (antropologii fizici studiază și o serie de specii înrudite cu omul, nu numai pe *Homo sapiens*).

Paleo-antropologia are multiple tangențe cu anatomia comparată, embriologia, genetica sau arheologia și reprezintă în momentul de față, din toate punctele de vedere, unul dintre cele mai complexe domenii de cercetare.

Gândirea antropologică a apărut odată ce oamenii au început să reflecte asupra naturii societății și obiceiurilor practicate de ei sau de vecinii lor, născându-se astfel întrebări referitoare la problema locului pe care îl ocupă omul în natura vie, a originii și evoluției genului uman, care au obsedat din totdeauna mintea omenească: "De unde venim, încotro ne îndreptăm, și de fapt, cine suntem?" Răspunsurile la aceste întrebări au fost variate, în funcție de diferitele trepte ale dezvoltării societății, grupându-se în general în două concepții diametral opuse: creaționistă (idealistă) și evoluționistă (materialistă).

Antropologia fizică și-a început dezvoltarea spre sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu descoperirea într-o mină de pe valea Neander (lângă Dusseldorf, Germania) a unui rest de craniu aparținând omului de Neanderthal (*Homo sapiens neanderthalensis*), dar și prin apariția unor tratate cum ar fi cele ale lui Thomas Huxley (Evidence as to man's place in nature) sau Charles Darwin (The descent of man), ce reprezintă unele din primele cercetări paleo-antropologice. Ideea că oamenii sunt asemănători cu câteva dintre maimuțele antropoide (cimpanzeul sau gorila) era evidentă, în schimb, conceptul de evoluție biologică nu a fost justificat decât după apariția în 1859 a cărții lui Charles Darwin "On the origin of species".

În secolul XX, antropologia fizică este dominată de o serie impresionantă de descoperiri fosile de hominide, în special în Africa și Asia. Printre cei mai renumiți paleo-antropologi se numără Raymond Dart, Richard Leakey, Robert Broom, J. Desmond Clark, Eugene Dubois, André Leroi-Gourhan, Milford H. Wolpoff sau Tim White.

Sensul termenului de "antropologie" a fost înțeles de-a lungul timpului sub diferite forme. La noi în țară, termenul de a fost instituționalizat în prima jumătate a secolului XX, cu înțelesul de antropologie fizică, odată cu medicul Francisc Rainer, fondatorul Centrului de Cercetări Antropologice care îi poartă astăzi numele. Printre alți paleo-antropologi de seamă de la noi din țară, amintim pe Dardu Nicolăescu-Ploșor, Constantin Maximilian, Olga Necrasov, Maria Cristescu, Nicolae Mirițoiu etc.

Antropologia fizică, încearcă să răspundă la întrebările "De ce recuperăm și studiem scheletele și oasele disparate din săpăturile arheologice? sau/și "Ce informații putem obține, pentru a merita să tulburăm spațiile considerate sacre care i se atribuie omului după moarte?". Câteva motive pentru care se studiază fragmente osteologice umane sunt:

- φ constituie evidența pentru studiul omului fosil;
- φ reprezintă baza clasificărilor rasiale în preistorie;
- φ fac obiectul comparației biologice dintre oamenii preistorici și descendenții care trăiesc în prezent;
- φ reprezintă mărturiile modelelor de înmormântare, reprezentând dovada viziunii asupra lumii și culturii societăților preistorice studiate;
- φ formează sursa majoră de informație referitoare la bolile din vechime și foarte des ne oferă indicii importante cu privire la cauzele care au dus la moartea indivizilor preistorici;
- φ urmărește determinarea pe cât posibil a sexului și vârstei, acești parametri constituind obiectul de studiu al antropodemografiei (paleodemografiei) care furnizează informații referitoare la natalitate, mortalitate, speranța de viață etc;

Studiul evoluției filogenetice a omului este în esență imposibil dacă oasele sunt eliminate ca sursă de informație.

Sandu Gabriel VASILE